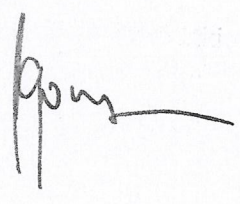

Wielki Urząd
Zabytków w Poznaniu
Poznań, ul. Gołębia 2
tel. (0-61) 852-80-03, 852-80-04
tel. (0-61) 852-80-02

BUREUS

poradzenie
Księżnik do pisma nr 14/B/2016
data 16.07.2016

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH
W KOŚCIELE PW. ŚWIĘTEGO KRZYŻA
W BUKU**

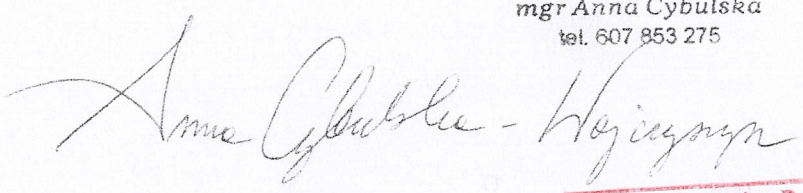

woj. wielkopolskie, pow. poznański, gm. Buk

- OLTARZ GŁÓWNY
- CZTERY OLTARZE BOCZNE
- AMBONA
- OBRAZ ŚW. JAN NEPOMUCEN
- OBRAZ ŚWIĘTEGO
- POLICHROMIA ŚCIAN KOŚCIOŁA
- CHÓR MUZYCZNY

Przygotowała: mgr Anna Cybulska - Wojcyszyn
dyplomowany konserwator dzieł sztuki

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Anna Cybulska
tel. 607 853 275

DĄBROWA NOWA, 12 grudzień 2012

Archidiecezja Poznańska
w Poznaniu
Za zgodność z oryginałem
ERONOM
2016-03-2-9
Data
Archidiecezji Pozn
Podpis
Ks. mgr Henryk N

Kościół pw. Świętego Krzyża pochodzi z 1760 roku.

W połowie XVIII wieku rozebrano wcześniejszy kościół z XI w. św. Wojciecha. Na jego miejscu w 1760 roku zbudowano drewniany kościół na planie krzyża greckiego z fundacji właściciela Wojnowic Wiktora Raczyńskiego wojewody wielkopolskiego. Kościół był remontowany w latach 1912 i 1935. Odnowiony w 1966 r. oraz remontowany w latach 80-tych XX wieku. Obecnie świątynia pełni funkcję kościoła cmentarnego.

Zachowało się późnobarokowe wyposażenie wnętrza z okresu budowy kościoła: ołtarz główny z 2 poł. XVIII wieku; cztery ołtarze boczne, ambona oraz malowidła ściennie przedstawiające sceny z życia św. Wojciecha.

Na podstawie wyników wstępnego rozpoznania budowy technicznej i stanu zachowania obiektów, przy uwzględnieniu uwarunkowań historycznych, artystycznych i funkcjonalnych, proponuje się przedstawiony poniżej program prac konserwatorskich i restauratorskich. Program zakłada przeprowadzenie pełnej konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych stanowiących wyposażenie w kościele pw. Świętego Krzyża w Buku.

Celem prac konserwatorskich jest przywrócenie zabytkom pierwotnego, oryginalnego wyglądu. Opracowanie dotyczy następujących obiektów:

1. Ołtarz główny	s.2
2. Ołtarz boczny z obrazem Przemienienia Pańskiego	s.6
3. Ołtarz boczny z obrazem Biskupa	s.9
4. Ołtarz boczny z obrazem Michała Archanioła	s.12
5. Ołtarz boczny z obrazem Matki Boskiej Sykstyńskiej	s.15
6. Ambona	s.18
7. Obraz św. Jan Nepomucen	s.21
8. Obraz świętego	s.23
9. Chór muzyczny	s.25
10. Polichromia ścian kościoła	s.27

1. OLTARZ GŁÓWNY

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: ołtarz główny

Datowanie: ok. 1760 r.

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material/technika: drewno/ stolarka/ snycerka / polichromia / złocenia / srebrzenia/ rzeźby

Wymiary: około 6,5 x 4,2 m

Opis:

W centrum ołtarza głównego znajduje się późnogotycki krucyfiks z przełomu XV/XVI wieku. Krzyż z rzeźbą Chrystusa wkomponowano w kotarę rozpiętą na ramionach krzyża. Draperia ma fałdy, jest wywinięta na brzegach. Po bokach barokowe rzeźby Matki Bożej Bolesnej i św. Jana Ewangelisty. Powyżej dwie figury aniołów na chmurach oraz putta ze skrzydełkami.

W polu środkowym znajduje się tabernakulum z bogatą dekoracją ornamentálną, zwieńczone dwoma rzeźbami aniołków. Tabernakulum i kotara z krucyfiksem wzniesione są na konstrukcji przypominającej grotę w skale. Pośród skał znajdują się niewielkie zwierzęta, żmije, węże oraz roślinność.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Polichromowana powierzchnia ołtarza została przemalowana kryjącymi powłokami olejnymi. Polichromie rzeźb, aniołów i putt oraz metalizacje szlagmetalem, aluminium i brązami proszkowymi są brudne, mało estetyczne i niedopasowane do charakteru ołtarza. Złocenia z biegiem lat pociemniały i utraciły swój pierwotny połysk. Wnętrze kotary wykonane w technice srebra, które pokryto barwnym laserunkiem. Srebro silnie skorodowało i pociemniało. Powierzchnia ołtarza i złocień jest bardzo silnie zabrudzona.

Widoczne ślady dawnych wtórnych złocień na figurze Chrystusa.

Stan drewna dość dobry, chociaż miejscowo zostało zaatakowane przez owady, wymaga dezynfekcji oraz impregnacji. Na powierzchni ołtarza widoczne są otwory wylotowe po owadach.

W drewnianym podobraziu występują drobne ubytki, uszkodzenia mechaniczne, pęknięcia, dziurki po wbijanych gwoździach i pineskach. Niektóre połączenia stolarskie uległy rozluźnieniu, a na stykach poszczególnych desek występują bądź szczeliny, bądź też wykruszenia warstwy malarskiej i złocień. Widoczne są prowizoryczne naprawy stolarskie.

Stan obiektu wymusza podjęcie działań konserwatorskich w pełnym zakresie według proponowanego programu.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin ołtarza, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Wykonanie badań z zakresu historii sztuki.

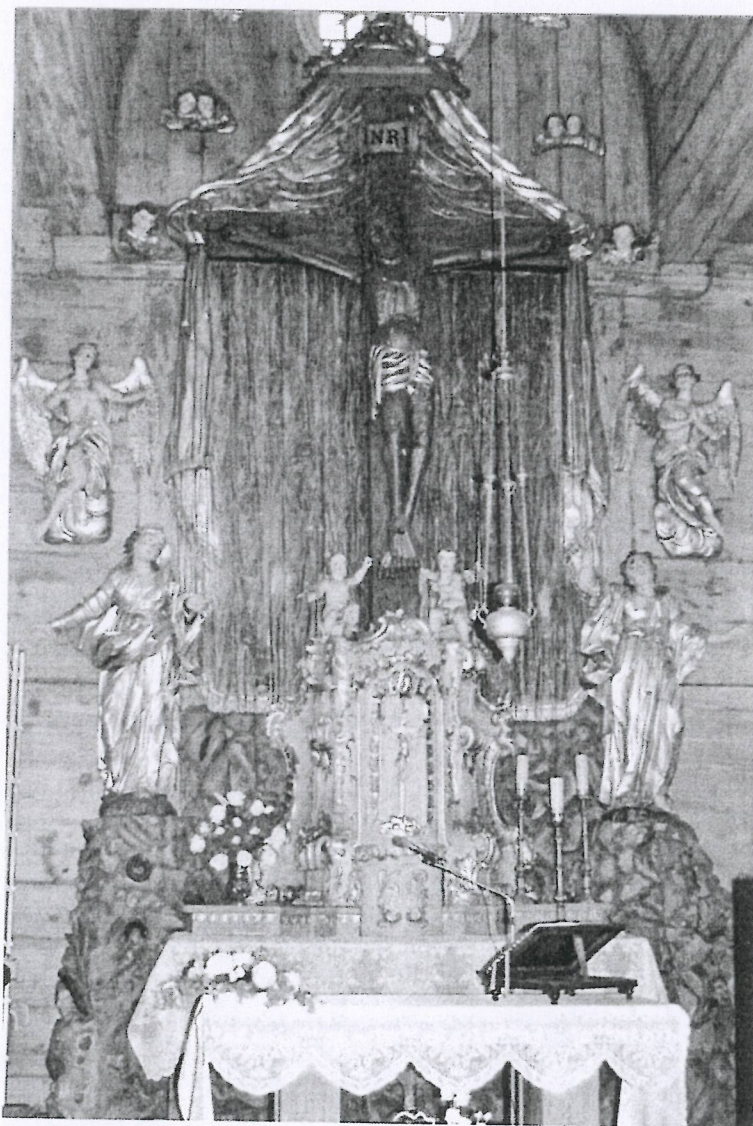
4. Demontaż ruchomych elementów. Zabezpieczenie powierzchni rzeźb. Przewiezenie do pracowni.
5. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
6. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianej architektury ołtarza, dekoracji snycerskich, rzeźb oraz polichromii i złocień:

7. Oczyszczenie powierzchni ołtarza z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
8. Usunięcie z ołtarza uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.
9. Usunięcie przemałowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio naoryginalie oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
10. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
11. Usunięcie wtórnych złocień i srebrzeń wykonanych szlagmetalem, aluminium lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
12. Kontrola i naprawa szkieletu konstrukcyjnego ołtarza. Ewentualnie wymiana zniszczonych elementów drewnianej struktury na nowe wykonane z drewna sezonowanego.
13. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
14. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
15. Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa i pozostawienie drewna zawiniętego folią w celu powolnego odparowania rozpuszczalnika.
16. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupełnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobranego gatunkowo do oryginalnego. Uzupełnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kolki drewniane. Opracowanie powierzchni kitów.
17. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
18. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszarskim.
19. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i srebrzenia zaprawą kredowo-kleją oraz pod polichromię i w rzeźbach. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
20. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złocień w technice zgodnej zoryginałem. Wypunktowanie złotem i srebrem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji w obrębie większych ubytków złotem płatkowym oraz partii srebrzonych srebrem w płatku (w technice zgodnej z techniką oryginału). Położenie laserunków na partie srebrzone.
21. Uzupełnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej na powierzchniach ołtarza oraz rzeźb. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Prace końcowe:

22. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
23. Oczyszczenie z rdzy i zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu (kompleksor, minia ołowiowa akrylowa, farba chlorokauczukowa).
24. Montaż ruchomych elementów przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.
25. Demontaż rusztowania.
26. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

2. OLTARZ BOCZNY z obrazem PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: ołtarz boczny przy ścianie północnej w nawie

Datowanie: ok. 1760 roku

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Materiał/technika: drewno /stolarka /snycerka /polichromia /złocenia /rzeźby /obrazy olejne

Wymiary: ok. 5,60 x 2,20 m

Opis:

Ołtarz boczny przyścienny, jednoosiowy, umieszczony po stronie północnej kościoła. Mensa w kształcie sarkofagu. W centrum nastawy znajduje się podnoszony obraz z przedstawieniem Przemienienia Pańskiego (olej na płótnie, wymiary 120x200 cm, XIX /XX wiek). Pod tym obrazem znajduje się obraz z wizerunkiem św. Izydora. Powyżej głównego obrazu umieszczono serce gorejące na tle kotary zwieńczonej koroną.

W zwieńczeniu znajduje się obraz z wizerunkiem św. Marii Magdaleny (olej na płótnie, wymiary 120x110 cm, XIX wiek).

Symetrycznie po bokach obrazów znajdują się dekoracje z obłoków, figury aniołów i putt. W dolnej kondygnacji po bokach dwie rzeźby biskupów umieszczone na konsolach.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Powierzchnia ołtarza i złocień jest bardzo silnie zabrudzona o nieestetycznym wyglądzie. Polichromowane części ołtarza oraz karnacje rzeźb i aniołów zostały przemalowane kryjącymi powłokami malarskimi. Elementy złoczone i srebrzone są skorodowane, zostały wtórnie pokryte szlagmetalem i brązą. Z biegiem lat pociemniały i utraciły swój pierwotny połysk.

Podłoże zostało miejscowo zaatakowane przez owady, wymaga dezynfekcji oraz impregnacji. Widoczne są drobne ubytki, uszkodzenia mechaniczne, pęknięcia, szczeliny, wykruszenia warstwy malarskiej.

Obraz Przemienienia Pańskiego jest bardzo silnie pofalowany na całej powierzchni. Płótno jest zdeformowane, w górnej części widoczne są obwisy podobrazia. Powierzchnia obrazów jest pociemniała, zabrudzona z drobnymi ubytkami warstwy malarskiej.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin ołtarza, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Wykonanie badań z zakresu historii sztuki.
4. Demontaż ruchomych elementów. Zabezpieczenie powierzchni obrazów, rzeźb. Przewiezenie do pracowni.
5. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
6. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianej architektury ołtarza, dekoracji snycerskich, rzeźb, polichromii i złoceń:

7. Oczyszczenie powierzchni ołtarza z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
8. Usunięcie z ołtarza uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.
9. Usunięcie przemalowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio na oryginale oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
10. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
11. Usunięcie wtórnych złoceń i srebrzeń wykonanych szlagmetalem lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
12. Kontrola i naprawa szkieletu konstrukcyjnego ołtarza. Ewentualnie wymiana zniszczonych elementów drewnianej struktury na nowe wykonane z drewna sezonowanego.
13. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
14. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
15. Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa i pozostawienie drewna zawiniętego folią w celu powolnego odparowania rozpuszczalnika.
16. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupełnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobrego gatunkowo do oryginalnego. Uzupełnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kołki drewniane. Opracowanie powierzchni kitów.
17. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
18. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
19. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i srebrzenia zaprawą kredowo-klejową oraz pod polichromię i w rzeźbach. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
20. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złoceń zgodnie z techniką oryginału. Wypunktowanie złotem i srebrem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji w obrębie większych ubytków złotem płatkowym oraz partii srebrzonych srebrem w płatku (w technice zgodnej z techniką oryginału). Położenie laserunków na partie srebrzone.
21. Uzupełnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetaré i ubytków warstwy malarskiej na powierzchniach ołtarzy oraz rzeźb. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).
22. Opracowanie właściwego sposobu i wykonanie konstrukcji pozwalającej na przesuwanie dwóch obrazów.

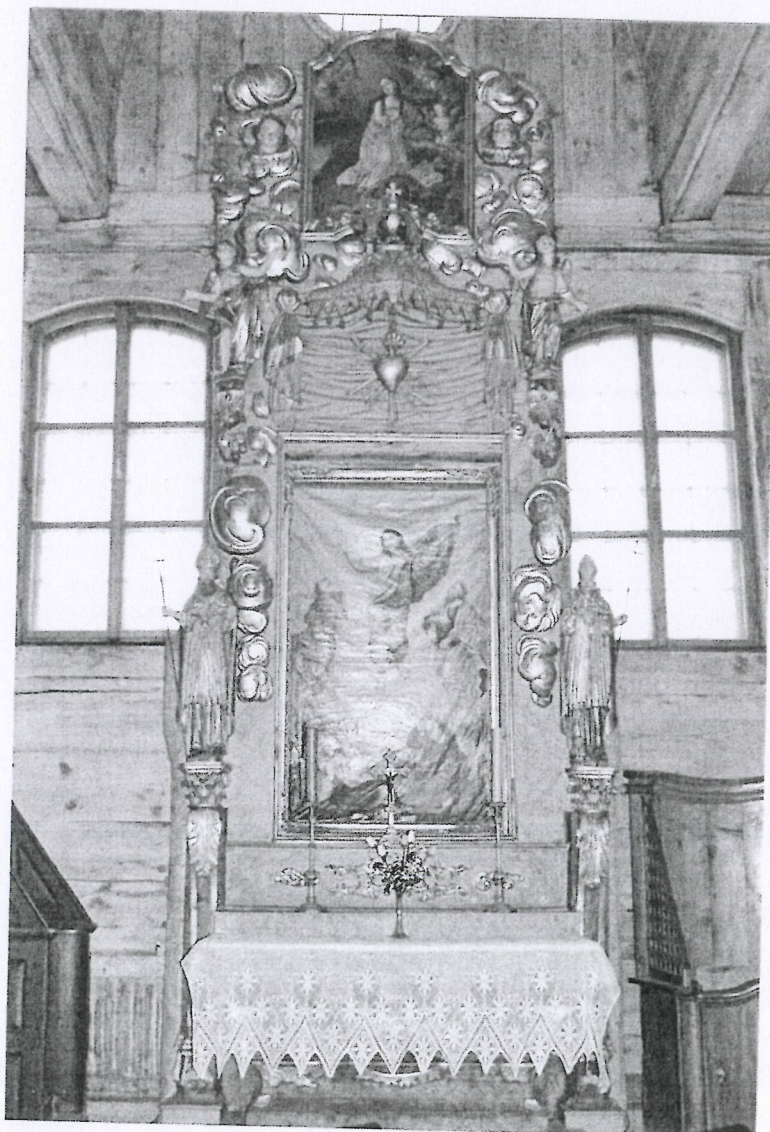
Konserwacja obrazów:

23. Oczyszczenie lica i odwrotcia obrazów z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
24. Usunięcie pociemniałego werniksu.
25. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej.

26. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Ewentualne sklejenie rozdarć, wstawienie nitki w miejsca uszkodzonego płótna. Prostowanie pofalowanego podobrazia.
27. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
28. Uzupełnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
29. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva 371. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z nadmiaru spoiwa.
30. Naciągnięcie obrazów na nowe drewniane krosna, ruchome i sfazowane.
31. Założenie werniksu retuszerskiego.
32. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi (Maimeri).
33. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazów werniksem końcowym (Schmincke).

Prace końcowe:

34. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
35. Oczyszczenie z rdzy i zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu (kompleksor, minia ołowiowa akrylowa, farba chlorokauczukowa).
36. Montaż ruchomych elementów przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.
37. Demontaż rusztowania.
38. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

3. OLTARZ BOCZNY z obrazem BISKUPA

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: ołtarz boczny przy ścianie północnej i tęczowej

Datowanie: po 1760 roku

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Materiał/technika: drewno/ stolarka / snycerka / złocenia / polichromia / obrazy / rzeźby

Wymiary: 560 x 180 cm

Opis:

Ołtarz boczny północny, architektoniczny, jednoosiowy, dwukondygnacyjny ze zwieńczeniem. Mensa w formie sarkofagu. W retabulum w bogatej ramie znajduje się obraz z wizerunkiem biskupa (obraz olejny na płótnie, 150x90 cm, XIX w.). W drugiej kondygnacji obraz olejny (140x100 cm, XIX w.).

W zwieńczeniu ołtarza znajduje się oko opatrności w promienistej glorii.

Po bokach obrazów na dwóch kondygnacjach na cokołach para rzeźb. Figury są drewniane, polichromowane i złożone.

Poniżej obrazu z dolnej kondygnacji znajduje się płycina z ornamentem.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Powierzchnia ołtarza jest mocno zabrudzona o bardzo nieestetycznym wyglądzie. Elementy polichromowane ołtarza zostały przemaalowane powłokami olejnymi. Przemalowania wymagają usunięcia. Złocenia i srebrzenia ornamentów oraz figur są mocno zdegradowane, poszarzałe, skorodowane, utraciły swój pierwotny połysk.

Polichromie rzeźb również są wtórne, o mało estetycznym wyglądzie.

Stan drewna dość dobry, chociaż miejscowo zostało zaatakowane przez owady. Konieczna jest impregnacja wzmacniająca drewno.

Obrazy są pociemniałe, zabrudzone.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin ołtarza, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Wykonanie badań z zakresu historii sztuki.
4. Demontaż ruchomych elementów. Zabezpieczenie powierzchni obrazów, rzeźb. Przewiezienie do pracowni.
5. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
6. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianej architektury ołtarza, dekoracji snycerskich, rzeźb oraz polichromii i złocień:

7. Oczyszczenie powierzchni ołtarza z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
8. Usunięcie z ołtarza uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.

9. Usunięcie przemalowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio na oryginale oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
10. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
11. Usunięcie wtórnych złocień i srebrzeń wykonanych szlagmetalem lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
12. Kontrola i naprawa szkieletu konstrukcyjnego ołtarza. Ewentualnie wymiana zniszczonych elementów drewnianej struktury na nowe wykonane z drewna sezonowanego.
13. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
14. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
15. Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa i pozostawienie drewna zawiniętego folią w celu powolnego odparowania rozpuszczalnika.
16. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupełnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobranej gatunkowo do oryginalnego. Uzupełnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kolki drewniane. Opracowanie powierzchni kitów.
17. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
18. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszarskim.
19. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i srebrzenia zaprawą kredowo-kleją oraz pod polichromię i w rzeźbach. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
20. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złocień, wypunktowanie złotem i srebrem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji w obrębie większych ubytków złotem płatkowym oraz partii srebrzonych srebrem w płatku (w technice zgodnej z techniką oryginału). Położenie laserunków na partie srebrzone.
21. Uzupełnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej na powierzchniach ołtarzy oraz rzeźb. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Konserwacja obrazów:

22. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazów z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
23. Usunięcie pociemniałego werniksu.
24. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej.
25. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Ewentualne sklejenie rozdarć, wstawienie nitek w miejsca uszkodzonego płótna. Prostowanie podobrazia.
26. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
27. Uzupełnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
28. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva 371. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z nadmiaru spoiwa.

29. Naciągnięcie obrazów na nowe drewniane krosna, ruchome i sfazowane.
30. Założenie werniksu retuszerskiego.
31. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi (Maimeri).
32. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazów werniksem końcowym (Schmincke).

Prace końcowe:

33. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
34. Oczyszczenie z rdzy i zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu (kompleksor, minia ołowiowa akrylowa, farba chlorokauczukowa).
35. Montaż ruchomych elementów przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.
36. Demontaż rusztowania.
37. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

4. OLTARZ BOCZNY z obrazem MICHAŁA ARCHANIOLA

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: ołtarz boczny przy ścianie południowej i tęczowej

Datowanie: po 1760 roku

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material/technika: drewno/ stolarka / snycerka / złocenia / polichromia / obrazy / rzeźby

Wymiary: 560 x 180 cm

Opis:

Ołtarz boczny znajdujący się przy ścianie południowej i tęczowej w nawie. Ołtarz architektoniczny, jednoosiowy, dwukondygnacyjny ze zwieńczeniem.

Mensa w formie sarkofagu. Na mensie w predelli płycina z ornamentem. W centrum nastawy ołtarzowej w bogatej ramie znajduje się obraz z przedstawieniem Michała Archaniola (obraz olejny na płótnie, 150x90 cm). W drugiej kondygnacji obraz z wizerunkiem Anioła Stróża (obraz olejny na płótnie, 140x100 cm). Po bokach obrazów na dwóch kondygnacjach znajdują się cokoły, w górnej kondygnacji stoi na nich para aniołów. Figury są drewniane, polichromowane i złoczone. W dolnej kondygnacji brakuje dwóch rzeźb.

W zwieńczeniu ołtarza znajduje się korona z krzyżem.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Powierzchnia ołtarza jest mocno zabrudzona o bardzo nieestetycznym wyglądzie. Elementy polichromowane ołtarza zostały przemaalowane powłokami olejnymi. Przemalowania wymagają usunięcia. Złocenia i srebrzenia ornamentów oraz figur są wtórne, mocno zdegradowane, pociemniałe, poszarzałe, skorodowane, utraciły swój pierwotny połysk.

Polichromie rzeźb również są przemaalowane, o mało estetycznym wyglądzie.

Stan drewna dość dobry, chociaż miejscowo zostało zaatakowane przez owady. Konieczna jest impregnacja wzmacniająca drewno.

Obrazy są pociemniałe, zabrudzone, o pożółklej warstwie werniksu. Na obrazie Anioła Stróża widoczne silne deformacje i obwisy płóciennego podobrazia. Obraz Anioła Archaniola o nierównym połysku, widoczne plamy.

Brakuje dwóch rzeźb, które stały na cokołach w dolnej kondygnacji po bokach obrazu Michała Archaniola. Pozostały puste cokoły.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin ołtarza, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Wykonanie badań z zakresu historii sztuki.
4. Demontaż ruchomych elementów. Zabezpieczenie powierzchni obrazów, rzeźb. Przewiezenie do pracowni.
5. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
6. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianej architektury ołtarza, dekoracji snycerskich, rzeźb oraz polichromii i złoceń:

7. Oczyszczenie powierzchni ołtarza z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
8. Usunięcie z ołtarza uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.
9. Usunięcie przemalowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio na oryginale oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
10. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
11. Usunięcie wtórnych złoceń i srebrzeń wykonanych szlagmetalem lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
12. Kontrola i naprawa szkieletu konstrukcyjnego ołtarza. Ewentualnie wymiana zniszczonych elementów drewnianej struktury na nowe wykonane z drewna sezonowanego.
13. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
14. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
15. Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa i pozostawienie drewna zawiniętego folią w celu powolnego odparowania rozpuszczalnika.
16. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupełnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobrego gatunkowo do oryginalnego. Uzupełnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kolki drewniane. Opracowanie powierzchni kitów.
17. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
18. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
19. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i srebrzenia zaprawą kredowo-klejową oraz pod polichromię i w rzeźbach. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
20. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złoceń, wypunktowanie złotem i srebrem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji w obrębie większych ubytków złotem płatkowym oraz partii srebrzonych srebrem w płatku (w technice zgodnej z techniką oryginału). Położenie laserunków na partie srebrzone.
21. Uzupełnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej na powierzchniach ołtarzy oraz rzeźb. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Konserwacja obrazów:

22. Oczyszczenie lica i odwrotia obrazów z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
23. Usunięcie pociemniałego werniksu.
24. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej.
25. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Ewentualne sklejenie rozdarć. Prostowanie zdeformowanego podobrazia.

26. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
27. Uzupełnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
28. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva 371. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z nadmiaru spoiwa.
29. Naciągnięcie obrazów na nowe drewniane krosna, ruchome i szfrowane.
30. Założenie werniksu retuszerskiego.
31. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi (Maimeri).
32. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazów werniksem końcowym (Schmincke).

Prace końcowe:

33. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
34. Oczyszczenie z rdzy i zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu (kompleksor, minia ołowiowa akrylowa, farba chlorokauczukowa).
35. Montaż ruchomych elementów przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.
36. Demontaż rusztowania.
37. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

5. **OLTARZ BOCZNY z obrazem MATKI BOSKIEJ SYKSTYŃSKIEJ**

I. **IDENTYFIKACJA OBIEKTU**

Określenie zabytku: oltarz boczny przy ścianie południowej nawy

Datowanie: po 1760 roku

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material/technika: drewno/ stolarka / snycerka / złocenia / polichromia / obraz / rzeźby

Wymiary: 560 x 220 cm

Opis:

Oltarz boczny znajdujący się przy ścianie południowej w nawie. Oltarz architektoniczny, jednoosiowy, jednokondygnacyjny ze zwieńczeniem. Mensa w formie sarkofagu. Na mensie w predelli znajduje się płycina z ornamentem. W centrum nastawy oltarzowej w ramie znajduje się obraz z przedstawieniem Matki Boskiej Sykstyńskiej (obraz olejny na płótnie, kopia według Rafaela Santi, XIX w., 220x130 cm). Po bokach obrazu na cokółkach figury św. Hieronima i św. Bonawentury. Rzeźby są drewniane, polichromowane i złożone i srebrzone.

W zwieńczeniu oltarza umieszczono Tróję Świętą: kula ziemską, Bóg Ojciec, figura Chrystusa, gołębica w glorii promienistej. Przedstawienie w otoczeniu obłoków i putt.

II. **STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ**

Powierzchnia oltarza jest mocno zabrudzona, o bardzo nieestetycznym wyglądzie. Elementy polichromowane oltarza zostały przemalowane powłokami olejnymi. Przemalowania wymagają usunięcia. Złocenia i srebrzenia ornamentów oraz figur są wtórne, mocno zdegradowane, pociemniałe, poszarzałe, skorodowane, utraciły swój pierwotny połysk.

Polichromie rzeźb również są przemalowane, o mało estetycznym wyglądzie.

Stan drewna dość dobry, chociaż miejscowo zostało zaatakowane przez owady. Konieczna jest impregnacja wzmacniająca drewno.

Obraz jest pociemniały, zabrudzony, o pożątkłej warstwie werniksu.

III. **PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH**

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin oltarza, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Wykonanie badań z zakresu historii sztuki.
4. Demontaż ruchomych elementów. Zabezpieczenie powierzchni obrazu, rzeźb. Przewiezienie do pracowni.
5. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
6. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianej architektury oltarza, dekoracji snycerskich, rzeźb oraz polichromii i złocień:

7. Oczyszczenie powierzchni oltarza z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.

8. Usunięcie z ołtarza uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.
9. Usunięcie przemalowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio na oryginale oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
10. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
11. Usunięcie wtórnych złocień i srebrzeń wykonanych szlagmetalem lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
12. Kontrola i naprawa szkieletu konstrukcyjnego ołtarza. Ewentualnie wymiana zniszczonych elementów drewnianej struktury na nowe wykonane z drewna sezonowanego.
13. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
14. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
15. Oczyszczenie powierzchni drewna z nadmiaru tworzywa i pozostawienie drewna zawiniętego folią w celu powolnego odparowania rozpuszczalnika.
16. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupełnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobranego gatunkowo do oryginalnego. Uzupełnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kołki drewniane. Opracowanie powierzchni kitów.
17. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
18. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
19. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i srebrzenia zaprawą kredowo-klejową oraz pod polichromię i w rzeźbach. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
20. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złocień, wypunktowanie złotem i srebrem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji w obrębie większych ubytków złotem płatkowym oraz partii srebrzonych srebrem w płatku (w technice zgodnej z techniką oryginału). Położenie laserunków na partie srebrzone.
21. Uzupełnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej na powierzchniach ołtarzy oraz rzeźb. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Konserwacja obrazu:

22. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazów z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
23. Usunięcie pociemniałego werniksu.
24. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej.
25. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Ewentualne sklejenie rozdarć, wstawienie nitki w miejsca uszkodzonego płótna. Prostowanie podobrazia.
26. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
27. Uzupełnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.

28. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva 371. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z nadmiaru spoiwa.
29. Naciągnięcie obrazu na nowe drewniane krosna, ruchome i szazowane.
30. Założenie werniksu retuszerskiego.
31. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi (Maimeri).
32. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazów werniksem końcowym (Schmincke).

Prace końcowe:

33. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
34. Oczyszczenie z rdzy i zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu (kompleksor, minia ołowiowa akrylowa, farba chlorokauczukowa).
35. Montaż ruchomych elementów przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.
36. Demontaż rusztowania.
37. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

6. AMBONA

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: ambona

Datowanie: po 1760 roku

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material / technika: drewno/ snycerka / polichromia / złocenia / srebrzenia / rzeźba

Wysokość: 260 cm

Kosz: 170 x 180 cm

Balustrada: 70 x 150 cm

Baldachim: 150 x 140 cm

Opis:

Ambona późnobarokowa, drewniana, polichromowana i metalizowana. Kosz i baldachim zamocowane są bezpośrednio do ściany, bez trzonu oraz zaplecka. Do kosza prowadzą schody z pełną balustradą. Na baldachimie znajduje się figurka anioła, na spodzie baldachimu gołębica w glorii promienistej. Ambona zdobiona dekoracją snycerską złożoną i srebrzoną.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Powierzchnia ambony jest mocno zabrudzona, o bardzo nieestetycznym wyglądzie. Elementy polichromowane ołtarza zostały przemaalowane powłokami olejnymi. Przemalowania wymagają usunięcia. Złocenia i srebrzenia ornamentów oraz figury anioła są wtórne, mocno zdegradowane, pociemniałe, poszarzałe, skorodowane, utraciły swój pierwotny połysk.

Stan drewna dość dobry, chociaż miejscowo zostało zaatakowane przez owady. Konieczna jest impregnacja wzmacniająca drewno.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin ambony, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Wykonanie badań z zakresu historii sztuki.
4. Demontaż ruchomych elementów. Przewiezienie do pracowni.
5. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
6. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianej architektury ambony, polichromii i złocień:

7. Wstępne oczyszczenie powierzchni z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
8. Usunięcie przemalowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio na oryginale oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
9. Usunięcie wtórnych złocień i srebrzeń wykonanych szlagmetalem lub brązami, metodami

- mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
10. Kontrola i naprawa szkieletu konstrukcyjnego ambony. Ewentualnie wymiana zniszczonych elementów drewnianej struktury na nowe wykonane z drewna sezonowanego.
 11. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
 12. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
 13. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupelnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobrego gatunkowo do oryginalnego. Uzupelnienie drobnych ubytków formy i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Sklejenie rozluźnionych połączeń stolarskich. Do klejenia użyty zostanie klej glutynowy oraz kołki drewniane. Opracowanie powierzchni kitów.
 14. Usunięcie osadu zanieczyszczeń powierzchniowych.
 15. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
 16. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
 17. Uzupelnienie ubytków w warstwie gruntów pod złocenia i srebrzenia zaprawą kredowo-klejową oraz pod polichromię i w rzeźbach. Położenie pod złocenia i srebrzenia właściwych podkładów. Opracowanie powierzchni uzupelnień.
 18. Wykonanie konserwacji zachowanych partii złocień, wypunktowanie złotem i srebrem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji w obrębie większych ubytków złotem płatkowym oraz partii srebrzonych srebrem w płatku (w technice zgodnej z techniką oryginału). Położenie laserunków na partie srebrzone.
 19. Uzupelnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej na powierzchniach ołtarzy oraz rzeźb. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Prace końcowe:

20. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
21. Oczyszczenie z rdzy i zabezpieczenie antykorozyjne elementów metalowych użytych do montażu (kompleksor, minia ołowiowa akrylowa, farba chlorokauczukowa).
22. Montaż ruchomych elementów przy użyciu pierwotnie stosowanych elementów metalowych. W wypadku konieczności zastosowania dodatkowych połączeń śrubowych przewiduje się użycie wkrętów nierdzewnych.
23. Demontaż rusztowania.
24. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

7. OBRAZ ŚW. JAN NEPOMUCEN

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: obraz olejny Św. Jan Nepomucen

Rodzaj: malarstwo sztalugowe

Datowanie: XVIII w.

Styl: późnobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material / technika: olej na płótnie / drewno / złocenia

Wymiary: 127x150 cm

Opis:

Obraz olejny z przedstawieniem św. Jana Nepomucena. Malowany na płótnie, wtórnice naklejony na deskę. Rama wtórna.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Obraz i rama pokryte warstwą kurzu i brudu. Powierzchnia obrazu jest bardzo mocno pociemniała, zabrudzona z drobnymi ubytkami warstwy malarskiej. Werniks jest zażółcony i pociemniały, uniemożliwiający odczytanie szczegółów przedstawienia. Obraz został wtórnice naklejony na deskę. Rama wtórna, mocno zabrudzona.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin, inwentaryzacji obiektu oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Demontaż obrazu i ramy. Zabezpieczenie obrazu i ramy i przewiezienie do pracowni.

Konserwacja obrazu:

3. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
4. Oddzielenie obrazu od wtórnego drewnianego podobrazia.
5. Usunięcie zabezpieczeń z lica obrazu.
6. Usunięcie pociemniałego werniksu.
7. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej.
8. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Sklejenie rozdarć, wstawienie nitek w miejsca uszkodzonego płótna. Wykonanie zabiegu prostowania podobrazia pod naciskiem.
9. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
10. Uzupelnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
11. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva 371.
12. Naciągnięcie obrazu na nowe drewniane krosna, ruchome i sfazowane.
13. Założenie warstwy pośredniej o charakterze izolacyjnym z werniksu wykonanego na bazie żywicy naturalnej.
14. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi Restauro (Maimeri).
15. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazu werniksem końcowym (Schmincke).

Konserwacja ramy:

16. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych oraz impregnacja wzmacniająca drewno.
17. Usunięcie wtórnych złoceń wykonanych szlagmetalem lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
18. Uzupelnienie drobnych ubytków i otworów po szkodnikach kitem trocinowym na bazie POW. Opracowanie powierzchni kitów.
19. Uzupelnienie ubytków w warstwie gruntów pod zlocenia zaprawą kredowo-klejową. Opracowanie powierzchni. Położenie pod zlocenia właściwych podkładów pulmentowych.
20. Uzupelnienie ubytków złoceń z rekonstrukcją w obrębie większych powierzchni ubytków (w technice zgodnej z techniką oryginału). Wykonanie konserwacji zachowanych partii złoceń, wypunktowanie złotem w proszku lub w płatku. Wykonanie rekonstrukcji złotem płatkowym.

Prace końcowe:

21. Przewiezienie obrazu i ramy do kościoła i montaż na pierwotnym miejscu.
22. Sporządzenie dokumentacji fotograficznej stanu obiektu po konserwacji. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

8. OBRAZ ŚWIĘTEGO

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: olej na płótnie

Rodzaj: malarstwo sztalugowe

Datowanie: XIX wiek

Styl: charakter ludowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material / technika: olej na płótnie

Wymiary: 135 x 220 cm

Opis:

Obraz przedstawia świętego klęczącego przed krzyżem przydrożnym. Obraz o cechach ludowych.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Powierzchnia obrazu jest pociemniała i zabrudzona. Widoczne deformacje płóciennego podobrazia oraz wyraźne miejsce po przypaleniu. Obraz naklejony wtórnie na deskę. Bez ramy.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin, inwentaryzacji obiektu oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej stanu zachowania przed konserwacją.
2. Demontaż obrazu. Zabezpieczenie obrazu i przewiezienie do pracowni.

Konserwacja obrazu:

3. Zabezpieczenie lica obrazu.
4. Oddzielenie obrazu od wtórnego drewnianego podłoża.
5. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
6. Usunięcie pociemniałego werniksu.
7. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i ewentualnych przemalowań warstwy malarskiej.
8. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Ewentualne sklejenie rozdarć, wstawienie nitek w miejsca uszkodzonego płótna. Prostowanie podobrazia.
9. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
10. Uzupelnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
11. Przygotowanie płótna dublażowego. Wykonanie dublażu ze spoiwem Beva 371. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z nadmiaru spoiwa.
12. Naciągnięcie obrazu na nowe drewniane krosna, ruchome i sfazowane.
13. Założenie werniksu retuszarskiego.
14. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi (Maimeri).
15. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazu werniksem końcowym (Schmincke).

Prace końcowe:

16. Ewentualne wykonanie nowej ramy do obrazu.

17. Przewiezenie obrazu do kościoła i montaż na pierwotnym miejscu.
18. Sporządzenie dokumentacji fotograficznej stanu obiektu po konserwacji. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

9. CHÓR MUZYCZNY

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: chór muzyczny

Datowanie: pocz. XIX wieku

Styl: neobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Material / technika: drewno / polichromia

Wymiary: 800 x 140 cm

Opis:

Chór muzyczny z wybrzuszoną parapetą w części środkowej. Na balustradzie znajdują się pozostałości polichromii. Zachowana scena przedstawia św. Cecylię i króla Dawida w otoczeniu muzykujących aniołów.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Polichromia znacznie przemalowana w 1966 roku przez Teodora Szukałę i Henryka Kota. Obiekt bardzo mocno zabrudzony.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej.
2. Pobranie próbek do badań laboratoryjnych określających budowę techniczną i technologiczną.
3. Wykonanie odkrywek ustalających budowę stratygraficzną warstw oraz pierwotną kolorystykę obiektu.

Konserwacja drewnianego podłoża i polichromii:

4. Oczyszczenie powierzchni z kurzu, brudu i zanieczyszczeń mechanicznych.
5. Usunięcie uzupełnień o niewłaściwej formie rzeźbiarskiej, bądź wykonanych z niewłaściwych materiałów.
6. Usunięcie przemalowań polichromii metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wybór metod i środków uzależniony będzie od wyników badań spoiw warstwy oryginalnej i warstw wtórnych, zwłaszcza leżących bezpośrednio na oryginale oraz od rezultatów prób przeprowadzonych na obiekcie.
7. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
8. Usunięcie wtórnych złocień i srebrzeń wykonanych szlagentem lub brązami, metodami mechanicznymi lub/ i chemicznymi.
9. Dezynfekcja i dezynsekcja przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych zwalczających drewnojady (Xirein).
10. Impregnacja wzmacniająca drewno po wcześniej przeprowadzonych próbach działania rozpuszczalników na warstwy malarskie. Jako impregnat proponuje się zastosowanie preparatu Paraloid B-72 w toluenie. Impregnacja drewna prowadzona z zastosowaniem dwóch metod: poprzez kąpiel w roztworze 6-12% Paraloidu B-72 w toluenie oraz przez nanoszenie pędzlem 5% roztworu.
11. Prace stolarskie i snycerskie: Uzupełnienie dużych ubytków drewna wstawkami z drewna dobranego gatunkowo do oryginalnego. Uzupełnienie drobnych ubytków formy i

otworów po uszkodzeniach kitem trocinowym na bazie POW. Opracowanie powierzchni kitów.

12. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej na powierzchni zabytkowej.
13. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszerskim.
14. Uzupełnienie ubytków w warstwie gruntów pod polichromię. Opracowanie powierzchni uzupełnień.
15. Uzupełnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb żywicznych (Restauro, Maimeri).

Prace końcowe:

16. Końcowe zabezpieczenie powierzchni odpowiednimi werniksami i woskami.
17. Demontaż rusztowania.
18. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

10. POLICHROMIA ŚCIAN KOŚCIOŁA

I. IDENTYFIKACJA OBIEKTU

Określenie zabytku: polichromia ścian kościoła

Datowanie: XVIII ? XIX wiek ?

Styl: neobarokowy

Autor, warsztat, szkoła: nieznany

Materiał / technika: technika temperowa i olejna na podłożu drewnianym i płóciennym

Opis:

Polichromia na stropie kościoła i w kopule pochodzi z XVIII wieku lub początków XIX w(?). Została znacznie przemalowana w 1966 roku przez Teodora Szukałę i Henryka Kota. Cztery medaliony wypełniają wizerunki świętych: św. Kazimierz, św. Jadwiga, św. Wojciech i św. Stanisław.

Cztery malowidła przedstawiają sceny męczeństwa św. Wojciecha: Św. Wojciech przybywa z misją do Prus; Śmierć męczeńska św. Wojciecha; Wykupienie ciała; Św. Wojciech w chwale nieba.

II. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Polichromia na ścianach kościoła w przeszłości została usunięta. Zachowały się jedynie fragmenty na stropie kościoła i w kopule. Te fragmenty zostały całkowicie przemalowane w 1966 roku przez Teodora Szukałę i Henryka Kota. Trudno ocenić na tym etapie, ile zachowało się oryginału pod przemalowaniem.

Obrazy przedstawiające sceny męczeństwa św. Wojciecha zostały namalowane na płótnie. Podobrazie jest pofalowane i zdeformowane. Obrazy znacznie przemalowane i zabrudzone.

Powierzchnia ścian i malowideł jest zabrudzona, pokryta kurzem i brudem.

III. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Prace wstępne:

1. Wykonanie wstępnych oględzin obiektu, inwentaryzacji oraz dokumentacji konserwatorskiej i fotograficznej.
2. Wystawienie rusztowania.
3. Określenie rodzaju, techniki i chronologii nawarstwień oraz ustalenia stopnia zachowania warstw pierwotnych.

Konserwacja malarstwa ściennego:

4. Usunięcie przemalowań metodami mechanicznymi i chemicznymi. Wykonanie zabiegu końcowego doczyszczania powierzchni.
5. Kontrola przyczepności warstw polichromii do podłoża, podklejenie odspojień.
6. Wzmocnienie osłabionych zapraw.
7. Podklejenie, wykonanie konsolidacji strukturalnej warstwy malarskiej i zaprawy.
8. Dezynfekcja i dezynsekcja ścian przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych.
9. Impregnacja wzmacniająca strukturę drewnianego podłoża roztworem Paraloidu B-72 w toluenie.
10. Zabezpieczenie oryginalnej polichromii werniksem retuszera.
11. Uzupelnienie ubytków drewnianego podłoża, klejenie pęknięć drewna, wypełnienie szerszych szczelin wstawkami drewna. Uzupelnienie drobnych powierzchniowych ubytków drewna i wypełnienie otworów wylotowych po owadach masami kitowymi.
12. Uzupelnienie ubytków w warstwie zaprawy oraz opracowanie powierzchni kitów.
13. Uzupelnienie ubytków polichromii: Wykonanie retuszy konserwatorskich w miejscach przetarć i ubytków warstwy malarskiej. Wykonanie rekonstrukcji polichromii w obrębie

większych ubytków metodą naśladowczą, przy użyciu farb wodnych oraz żywicznych.

Konserwacja obrazów na płótnie naklejonych na ściany sklepienia:

14. Oddzielenie obrazów od drewnianego podłoża.
15. Oczyszczenie lica i odwrocia obrazu z kurzu, brudu, zanieczyszczeń powierzchniowych.
16. Usunięcie pociemniałego werniksu.
17. Usunięcie pociemniałych retuszy konserwatorskich i przemalowań warstwy malarskiej.
18. Wykonanie reparacji lokalnych płóciennego podobrazia. Sklejenie rozdarć, wstawienie nitki w miejsca uszkodzonego płótna. Prostowanie podobrazia.
19. Wykonanie konsolidacji wszystkich warstw technologicznych.
20. Uzupełnienie ubytków w zaprawie kitem „wiedeńskim” barwionym na kolor oryginalnego gruntu. Opracowanie faktury kitów.
21. Założenie werniksu retuszerskiego.
22. Kolorystyczne uzupełnienie ubytków warstwy malarskiej farbami akwarelowymi (Schmincke) oraz żywicznymi (Maimeri).
23. Końcowe zabezpieczenie powierzchni obrazów werniksem końcowym (Schmincke).

Prace końcowe:

24. Wykonanie końcowej dokumentacji powykonawczej wg obowiązującego schematu w trzech egzemplarzach.

Opracowała: mgr Anna Cybulska - Wojcyszyn, dyplomowany konserwator malarstwa i rzeźby polichromowanej, nr dyplomu 2465/2003 UMK

KONSERWATOR DZIAŁA WYSTAW
mgr Anna Cybulska
tel. 607 853 275

Anna Cybulska - Wojcyszyn

28